

Liburuak

LEFEVERE, A.: *Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame*, Routledge, London/New York, 1992

Liburu honen helburua berridazketak –itzulpena, antologizazioa, historiografia, kritika, edizioa– literatur obren hartzapen eta kanonizazioan duen eragina aztertzea da. Halaber, berridazketak literatur obra nola manipulatu duen ere aipatzen du, helburu ideologiko eta poetologiko desberdinak lortzeko.

Literaturaren ekoizpen eta hartzapena kultura eta historia jakin baten esparruan kokatuz, André Lefeverek literaturaren testuinguru sozial eta historikoaren birbaliotze bat egiten du zentzu post-marxista batean. Bestalde, auzitan jarri ere jartzen ditu “originaltasuna”, “inspirazioa” eta “bikaintasun estetiko” bezalako kontzeptuak. Latin klasikotik eta frantsesa eta alemana bezalako literaturetatik biltzen ditu adibideak, eta plazaratzen dituen ideiak literatur teoria, literatura konparatua, literatur historia eta itzulpen-azterketetan interesa duten irakasle eta ikasleentzat kontuan hartzekoak dira.

SNELL-HORNBY/PÖCHHACKER/KAINDL (eds.) *Translation Studies. An interdisciplinary*, John Benjamins, Amsterdam, 1994.

Gerraondoko hamarkadetan Itzulpen Azterketak Literatura Konparatua edo Hizkuntzalaritza Aplikatuaren azpisail bezala hartzen ziren, aditu bakoitzak egiten zuen hurbilpenaren arabera. 1980. urteetatik hasita bere eskuko jakintzagai gisa independentzia lortu du, eta hainbeste gai bere baitan biltzen dituzenez gero, disziplinate bihurtu da. 1992an Vienako Unibertsitatean Itzulpen eta Interpretaritzaren Institutua sortu zela 50. urteurrena ospatzean egin zen nazioarteko kongresuan ikuspuntu hori nagusitu zen; 37 herrialdeko 300 aditu bildu eta 163 lan irakurri zituzten bertan Erdi Aroko itzulpen-gintzatik hasi eta kultur aniztasuna, tresna konputazionalak eta aldibereko interpretaritzaren bezalako gaietarainoko aukera zabala osatzen zutenak.

Esku artean daukagun liburuak horietatik guztietatik 44 lan esanguratsuenak jaso eta gorputz ahalik eta koherenteena osatze-

ko eran argitaratu ditu bost sailetan: Itzulpenaren Historia eta Kultura, jakintzagaiarteko ikerketa-egitasmoak, interpretaritzaren teoria eta trebakuntza, terminologia eta lengoia bereziak ea itzulpenaren irakaskuntza eta trebakuntza gaiak landuz.

Gisa honetako kongresu eta argitalpenek ikuspegi bikaina eskaintzen dute itzulpena eta interpretaritzaren teoria eta praxia zer unetan dauden ikusi, eta joera eta herrialde desberdinetako adituak elkarriz begira lankidetzan jartzeko. Artikuluaren erdiak ingelesez idatziak dira, eta ia beste erdiak alemanez, frantsesezko banaka batzuk salbu.

TEJASWINI NIRANJANA: *Sitting Translation. History, post-structuralism, and the colonial context.* University of California Press, California, 1992.

Tejaswini Niranjana Los Angeles Californiako Unibertsitatean filosofiako doktoregoa lortu zuen eta orain Hyderabadako Unibertsitatean irakasle da Ingeleseko Departamentuan.

Itzulpenaren inguruan autore indiarrek gauzatu duen liburu honen originaltasuna post-estrukturalismoa eta post-kolonialismoa bezalako ikerkuntza-alorrak integratzean datza, azken bolada honetan zenbait pentsalarik ahaideturik ikusten hasi baitira.

Niranjana elkarrizketan jartzen ditu itzulpenaren aro klasikoko testuak testu post-humanistiko berriein, antzeko gaiak sakonduz. Bere ustez, itzulpenaren auzia inperialismoa eta kulturari buruzko azterketetan

sortzen ari den kritikaren argitan birlandu behar dela uste du.

Tejaswini Niranjana Benjamin, Derrida eta de Man bezalako pentsalariengana jotzen du itzulpena luzaroan herri, arraza eta hizkuntzen artean harreman ezparekoak ezarri eta iraunarazteko nola erabili den erakusteko. Mendebaldeko filosofiak azpimarratu duen itzulpenaren ikuspegi tradizionalak lagundu egin dio kolonialismoari "beste" exotiko hori eraikitzen historia aldaezin eta kanpoko gisa, horrela errazago bereganatu eta kontrolatzeko. Hemezortzigarren mendetik hasi eta gaur egunerarteko testu indiarren itzulpenak aztertuz, Niranjana dei egiten die herri post-kolonialei itzulpena erresistentzia eta eraldakuntzarako gune gisara birpentsatzera.

"Historia Itzulpenean" sarrera luzearen ondoren, testu eta kulturen errepresentazioa (itzulpen-azterketak eta etnografia), alegoria eta historizismoaren kritika (Paul de Manen irakurketa), politika eta poetika (de Man, Benjamin), itzulpena eta historia deseraikitzea (Derrida Benjamin buruz) eta itzulpena disrupzio gisa (post-estrukturalismoa eta testuinguru post-koloniala) bezalako gaiak lantzen ditu, liburuari hamaika orrialdeko bibliografia batekin bukaera emateko.

Niranjana liburu hau interes handiz irakurtzen da eta teoria literarioan, antropologian, "itzulpen azterketan", eta kultura post-kolonialean adituak direnek etekinarekin irakurriko dutelakoan nago. Liburu honek, beste behin, itzulpenak eta itzulpenaren inguruko azterketek duten emankortasuna, eta kultura, zibilizazioa, politika, nazioarteko-harremanak eta abar bezalako gaiak argi berritan ikusteko ezinbestean ibili beharreko bideak dituztela erakusten du.

KITTEL, Harald (Ed.), *Geschichte, System, Literarische Übersetzung/Histories, Systems, Literary Translations*, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 1992.

Gotingako Unibertsitateak Deutsche Forschungsgemeinschaft elkartearen laguntzarekin antolatutako sinposioan irakurritako lanak biltzen ditu liburuak eta lau sail nagusitan banaturik datoz ekarpenak.

- 1-. Eredutik kontzeptualak eta aplikazio-metodoak.
- 2-. Itzulpen literarioa kultur aroen barruan eta artean.
- 3-. Itzulpena literaturaren barruan eta artean.
- 4-. Itzulpen literarioa hizkuntzen barruan eta artean.

Azkenik, Armin Paul Frank arduratzen da liburuari galdorra jartzeaz "Itzulpen literarioaren historia kultural baterantz" gaiarekin eta bertan "historiez", "sistemez" eta ikerketa laburbiltzeko beste era batzuek dihardu.

Bertan esku hartzen duten hogeitun artean goren mailako teorialari eta ikertzaileak daude, Poltermann, Gideon Toury, Theo Hermans, Ton Naaijken eta Harald Kittel, besteak beste.

BALLARD, M. (éd.): *Relations discursives et traduction*, Presses Universitaires de Lille, 1995, Lille.

Liburu honetako lan bakoitza irakurri ahala ezinbestean bururatu zait azken urteo-

tan EIZIEREN LIM-LIBI mintegi-ikastaroetan itzultzaile literario-talde batek egin duen hausnarketa- eta azterketa-ahalegina, eta bide batez berretsi ahal izan dut gure artean korritu izan den bidea ez zegoela beste batzuk egindakotik hain urrun.

Liburu hau osatzen duten testuak ez dira eskola beretik sortutakoak, izan ere bertan esku hartzen duten ikertzaileak joera eta jakintzagai desberdinetakoak baitira. Hala ere, guztiek "diskurtso-erlazio"en gai bakar eta bera lantzen dute eta helburua testua aztertzea dute, horren kohesio diskurtsibo, semantiko, logikoari dagokionez. Sintagma, proposizio edo esaldiek beren artean duten erlazioa ez ezik, denbora, anafora edo isotopiek elementu gramatikal edo lexikoen artean ezartzen dituzten sareak ere aztergai ditu liburuak, diskurtso-ehuna eraiki eta egituratzean gertatzen diren fenomenoak argi berrikan erakusteko asmoarekin.

Horrela G. Garnier psikomekanikaren ordezkariak "iraganeko aditz-denborak eta diskurtsoaren kohesioa" (ingelese-frantsesa) aztertzen du.

E. Gonzálezek "enuntziarioa eta forma sintaktikoak" aztertzen ditu frantses eta portugesezko testuetan.

Anne-Marie Loffler-Laurianek "dibulgazio zientifikoko diskurtsoan agertzen diren jarraipen-adierazle batzuk" aztertu ditu gaztelania eta frantsesezko testuen itzulpenak parekatuz.

D.A. Kibbee-k Asertzioa/atenuazioa, subjektibitatea/objektibitatea bezalako gaiak aztertu ditu frantsesezko eta ingelesezko testuetan.

R. Landheer-ek "diskurtso-erlazio balioaniztunak eta itzulpena" gaia sakontzen du

ingeles, aleman eta frantsesezko testuak begien aurrean dituela.

J. D. Gallagher-ek aurkeztutako lanak "Pertsona-izenen anaforizazioa ingelesez eta frantsesez" du izenburua.

C. Demanuelli traduktologoak komaren erabilera auzitan jartzen du bere erkaketaren ondorioz.

M. Macnamarak "frantsesezko perpausarteko lokailu batzuk kazetaritza-corpus batean eta horien ingelesezko itzulpenak" gaia lan-tzen du.

J.C. Souesmek eta Myriam Salama-Carre ingelesezko "but" frantsesera nola itzul-tzen den aztertzen dute.

J. D. Gallagher-ek, bigarren lan batean "lokailu aurkari eta kontzesiboak frantses modernoan nola ezabatzen diren" esaten di-gun bitartean, M. Ballard, liburuaren edito-reak, ingelesezko "and" frantsesera nola itzul-tzen den adierazten digu.

Bi edo hiru hizkuntzatakako testuak parekatuz, liburu honetan datozen moduko az-terketak oso emankor eta argigarri dira itzul-tzaileok geure eguneroko lanean izaten ditu-gun zalantza asko argitzeko. Egia da, esan beharrik ez dago, horrela ateratzen diren ondorioak batzuetan badutela behin-behine-ko samarrak izateko edo ikertzailearen zen-bait apriori berreste soilean gelditzeko arris-kua, batez ere corpus zabal batean oinarritzen ez badira; baina behar diren arreta me-todologikoak hartuz gero, oso bide emanko-rra izan liteke, eta tradiziozko gramatiken emaitzetan "bertan goxo" eginez gelditzeko tentalditik ihes egitera eramango gintuzkee-na, ez baita inoiz ahaztu behar hizkuntzak egunero ari direla aldatzen eta komunikabi-deen eraginpean bete-betea sarturik gauden honetan inoiz baino bizkorrago gainera.

Bistan dago, honelako ikerketak behar bezala egiteko ezinbestekoak direla itzulpen-corpus zabalak izatea, hizkuntza desberdine-tako testuak parekatzeko aukera eskaintzen dutenak. Espero dezagun egunen batean gure artean ere ohartuko direla erabakigile poli-tiko eta akademikoek euskararen etorkizu-nerako horrek duen garrantziaz eta emango dituztela beharrezko urratsak premia horri asebidia jartzeko.

LERAT, Pierre: *Les langues spécialisées*, Linguistique Nouvelle, Presses Universitaires de France, Paris, 1995.

Liburu hau itzulpena, idazkuntza tek-nikoa, dokumentazioa, normalkuntza, hiz-kuntz plangintza, ezagutzaren ingeniari-tza, lexikografia, terminografia eta glotodidaktika bezalako alorrekin hizkuntzalaritzak duen ikustekoa eta esatekoaren berri adierazteko egina da.

Zehaztapen tekniko sakonetan sartu gabe, eta dibulgazio-sen apartekoarekin -argitasuna eta garbitasuna da bere azalpenaren bertute eskergarrietako bat- hitz gutxitan baina zehaztasunez, Pierre Lerat, Parisko XIII-Villetaneuse (Paris-Nord) Unibertsitatean hiz-kuntzalaritza-irakasle denak, hizkuntza berezituaren ("langues spécialisées") inguruko gai-zerrenda luzea aztertzen du hamazazpi kapitulutan.

Lehen kapituluetan, hizkuntzalaritza, hiz-kuntza, terminologia, hizkuntza berezitu-a, unitate terminologikoak aztertzen ditu; on-doren, hizkuntza berezitu-a eta idazkuntza,

morfologia, sintaxia eta semantikaren arteko erlazioak lantzen ditu.

Bederatzigarren kapitulutik aurrera, hizkuntza berezitua eta itzulpena, dokumentazioa, normalkuntza, hizkuntz plangintza, idazkuntza teknikoa, ezagutzaren ingeniari-tza, lexikografia eta terminografia bezalako sailak jartzen ditu erlaziotan.

Azkenik, hizkuntza berezitua eta irakas-kuntzaren arteko harremanaz dihardu eta egitarau emankor bat zirrimarratzen du, besteak beste, honako gomendioak eginez: hizkuntza berezitua praktikatu, forma berezituak idatzi eta irakurri, sintaxi dimentsioani-

tza irakatsi, hizkuntz semantika egin, enun-tziatu berezituak itzuli, dokumentazio-tekniken berri eman, arauak prestakuntzan integratu, idazkuntza teknikoan hezi, hizkuntz ezagutzak esplizitatu, hiztegiak ongi erabiltzen irakatsi, hizkuntz burotika sustatu eta prestatzaileak prestatu. Bistan dago, obra honetan ageri den ikuspegiak jabeturik bageunde eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan eta Unibertsitatean bertan esaten direnak egia bihurtzeko urratsak emango bagenitu beste oilar batek joko ligukeela kuku-rruku ikasleen prestakuntza linguistiko eta kontzeptualari dagokienean.

XABIER MENDIGUREN